

Bohoslužby v Javorníku 10.července 2016

Lk 10,25-37

Milé sestry, milí bratři, Ježíš ukazoval důležitou cestu pro naše životy. Proto za ním přichází i jeden zákoník, tedy učitel Zákona Mojžíšova a zkouší, jak mnoho je tato cesta nová, jak mnoho se může lišit od těch, které zatím mohli všichni poznat. A klade otázku velice zásadní. Často nás vlastně také napadá. Co má člověk dělat aby dosáhl věčného života?

Cesty mohou být různé. V různých dobách se vždy nějaké našly. V týdnu jsme si připomínali památku Mistra Jana Husa, který se s touto otázkou také setkával a setkával se i s pojetím poněkud zvláštním. Cesta spásy je možná, když se zaplatí za kousek papíru, který pověřený úředník člověku vydá. Na jednu stranu je to krásně jednoduché – spása se dá předplatit, na stranu druhou dost nespravedlivé. Proto se také Jan Hus ozval a poukázal na praxi jinou. Tato jeho dobrota se stala později jednou z věcí, která mu přitížili při soudu před koncilem. Přitom udělal jediné to, co Ježíš, ukázal k Písmu. Ano, se tam dá vyčíst o cestě k věčnému životu? Co praví Písmo? Zákoník byl zkušený a tak věděl, že cesta je zde v lásce k Bohu i bližnímu. Nic víc, nic míň se najít nedá. Ježíš mu to schválil. Ano, toto je tedy ta správná cesta. Proč o ní ale později nechtěl nikdo moc slyšet? Proč kvůli jejímu zdůraznění byl třeba Jan Hus, či později Luther pronásledován? Odpověď se možná dočteme v reakci toho zákoníka.

Vědět o tom, co je v Zákoně a žít podle toho, jsou dvě rozdílné věci. To můžeme pozorovat u toho zákoníka. Chtěl se ospravedlnit. Proč a z čeho? Z toho, že podle těchto slov nejednal? Z toho, že tuto cestu neukazoval tak jednoduše jako Ježíš? Dost možná. Vždyť přece byl učitel, který ukazoval na plnění přikázání a pravidel. Sám jakoby ukazoval, co je dobré a co je tedy cestou ke spáse a co naopak dobré není. Podobně jako ta pozdější doba. Měli vše jasně dané. Chceš být spasen? Tak zde máš jasné instrukce. Udělej toho, naopak nedělej tohle a jako pojistku si zaplať jakousi propustku do nebe. Když potom přijde někdo, kdo zaběhaný systém nabourává je zle. Je třeba si ho obhájit. A tak zatímco Jan Hus moc šancí k obhajobě nedostane, zákoník hledá nějakou polehčující okolnost. Proč toto neučí? Proč se tím neřídí a raději jde cestou držení se všech těch příkazů a zákazů? Protože v tom shrnutí je cosi nejasného, něco, co není moc dobře definováno a mohlo by to vnést do lidského srdce zmatek. Ostatně jako nepotřeba odpustků v době Husově. Jak by na to všichni reagovali? Co když by to zle pochopili? Není to přece nic nezvyklého. I apoštola Pavla někteří špatně pochopili, jak svědčí slova některých epištol. A tak je přeci bezpečnější držet se toho sice složitějšího, ale jasnějšího systému. Zde člověk ví, co přesně dělat, jak se chovat, aby si tu spásu zasloužil.

Tím problematickým pojmem je pro zákoníka otázka bližního. Je jasné, že jej člověk má milovat, ale kdo spadá do této kategorie? V jakých situacích tedy platí slova o lásce? A v jakých naopak neplatí? Toto se přeci musí vyjasnit, protože pokud to nebude zřejmé, tak se dá těžko tato druhá část naplnit. Je zde stále nebezpečí, že člověk toto slovo nenaplní a bude tedy odsouzen. Zdá se to být docela zajímavá otázka. I pro nás má stále svůj význam, i když předložený příběh známe a víme, kam jím Ježíš míří. Ježíš totiž v podobenství o Samařanu posunul pojem bližního do oblasti, která pro jeho posluchače byla nová. A mohla být svým způsobem i urážlivá. Vždyť se opíral do kněžích a levitů. Ukazoval jejich lhostejnost, to, že se minuly se svým posláním. Jak případné pro srovnání s časy Husovými. On se také opřel do kněžstva, tedy jakési elity, která měla jít příkladem. Jenže nešla. To podobenství odhaluje, jak mnoho tyto dvě skupiny měly společného a proto se staly předmětem kritiky. Kněz byl někdo, kdo byl ctěn, protože sloužil Bohu. Jenže časem se tato služba poněkud posunula. Jakoby se z toho ta služba Bohu vytratila. Ne tedy na první pohled. Jak v době Ježíšově, tak v době Husově kněží plnili své povinnosti, řádně konali bohoslužbu, dbali na to, aby se lid nestal cílem Božího hněvu. A právě zde je ten problém, na který Ježíš, stejně jako později Hus, poukázal. Oni skutečnou cestu ke spáse neukazovali. Zaměřili se na obřady, ale zapomněli na cosi podstatné. To ukazuje setkání kněze a levity s potlučeným pocesným. Utrpení bližního je sice nemíjí, ale vlastně do něj nevstupují. Myslí v tu chvíli nikoliv na život toho chudáka, ale na sebe. Buď kvůli strachu z návratu lupičů, nebo ze strachu z rituálního znečištění. Jejich poslání se stává vyšším než utrpení člověka a to není dobře. Na to právě ukazuje Ježíš, když mluví o lásce k bližnímu. Ta je bezpodmínečná. Nemůže mít výjimky, nemůže definovat, kdo bližním je a kdo ne. Bližním je každý, kdo potřebuje naši pomoc. Použít obraz služebníků Božích je tak možná velice odvážné, ale důležité. Stejně jako později, když Hus vytýká kněžím jejich zaměření na dobré bydlo. Možná je to přehnané, ale má to své opodstatnění. Dobré bydlo se stalo důležitější, než naplnění jejich poslání. To přece není jen v odsouzení mše, či přinesení oběti. To poslání ve zvěstování evangelia, připomínání slova Božího, které člověka nespoutává, ale osvobozuje. Když toto slovo nezní, nemůže osvobozovat, uzdravovat. Pak lidé hynou, protože se jim nedostane pomoci. Jednání těch dvou služebníků v podobenství stejně jako kléru v době Husově je tak nebezpečné, protože nemá na prvním místě záchranu druhého, ale svůj vlastní zájem.

Ježíšova slova tak mohou někoho pohoršit, ale pro nás jsou pomocí. Nyní už je jasné, kdo je bližní a jak se má tedy Boží láska skrze nás uplatnit. Je však otázka, jestli náš problém není trochu jinde. Myslím, že moc už neřešíme, kdo je nebo není bližním. Na druhou stranu ale pozadí tohoto příběhu může mířit do našeho života i jiným směrem. Ježíš mluvil o tomto podobenství, protože ten zákoník se chtěl ospravedlnit a tak hledal něco, co by omluvilo jeho jednání. A zde je ten hrot, který zasahuje i do našeho života. Protože se jistě také občas najdeme v té pozici, ve které je onen zákoník. Je nám jasné slovo Ježíšovo, slovo Písma, ale hledáme, jak ospravedlnit postoj, který máme a z Písma zase tak jasný není. Pak přece přicházejí ke slovu otázky, námitky, zkrátka argumenty, které se mohou tvářit zasvěceně, ale spíše jen chtějí obhájit náš postoj. Ono je to asi mnohdy jednodušší vymyslet problém, proč nemohu cele následovat Ježíše, než se snažit být jeho následovníkem. A je asi jednodušší najít

teologické argumenty, proč zastříit některé důrazy Písma, než je brát ve svém životě vážně. Hus se jistě musel vyrovnávat s mnoha pohledy a argumenty, které se snažily mu dokázat, že sice to tak přijal jako pravdu Písma, ale to přece není tak důležité, když teologové a hlavně církevní autority to vidí jinak.

Rozhovor Ježíše se zákoníkem končí důležitou větou: Jdi a jednej také tak. Ta věta nese hodně potřebné poselství. Zákoník se dostal k poznání, kdo je ten bližní, jak se projevuje. A Ježíš na to navazuje posláním, aby také tak jednal. Poznání pravdy člověka nemůže nechat nehybným. Vede ho k činu, má vliv na jeho jednání. To platí i pro nás. Nejen v otázce bližního, ale vůbec v otázce následování Ježíše. Stále o něm poznáváme další věci, odhaluje nám svým Duchem slovo Písma. A nás toto poznání nemůže nechat jen tak. Nemůžeme ho uložit někam bokem, jako zajímavost, se kterou jsme se potkali, ale jinak se nás nedotkla. Vede nás to k jednání, k promítnutí toho, co poznáváme do svého života. On je to důvod, proč také Hus skončil na hranici. Věci, které poznal, nemohl nechat jen akademickými otázkami v kruhu přátel. Musel je přijmout jako naplnění svého života. Vzdor tomu, jaké to bude mít následky. Nám asi podobné konce za následování pravdivosti Boží v Písmu nehrozí. Přesto je nutné se stále sám se sebou utkávat, aby se slovo Boží nestalo jen něčím relativním na okraji našeho života, aby pak místo následování Ježíše a hledání jeho vůle nepřicházelo hledání argumentů, proč děláme věci jinak, než nám uložil, proč hledáme úlevy z jeho nároků na náš život.

Otázka cesty spásy je pro nás docela zásadní. Můžeme poznávat, že ale není takový problém tuto cestu najít. Vždyť Ježíš ji odhalil ve svém působení, ve své cestě kříže. Mnohem těžší je se na tuto cestu vydat, cele ji přijmout jako jedinou cestu k životu. Ale i zde nám na pomoc přichází Ježíš se svým slovem, kterým nás na jednu stranu staví před zrcadlo, na druhé straně nás povzbuzuje, abychom se jeho cest nebáli. Je to přece jeho cesta života, po které nás sám vodí. Proto nepotřebujeme víc než mu jen důvěřovat a nechat se jím vést.

Pane Ježíši, ukazuješ nám, kam až sahá tvá láska, kam také i nás samotné se svou láskou posíláš. Prosíme dej nám, ať přijímáme své bližní jako ty, které ty sám miluješ a i jim chceš přinášet slovo záchrany.

Amen.